

گزارش «فرهیختگان» از صعودی شدن تولید خودروسازها

ماشین رو اول پاییز می شمارند

مهدی عبداللّهی
مدیر گروه اقتصاد

صنعت خودروسازی ایران در کنار چالش‌هایی که دیگر صنایع دارند (ناترازی انرژی و محدودیت‌های تحریمی)، از سال‌های قبل به واسطه قیمت‌گذاری دستوری و همچنین چالش‌های درون‌صنعت، شاهد افت کیفی تولید، افزایش زیان انباشته و کاهش توان سرمایه‌گذاری و رقابت‌پذیری بوده است. در سال‌های اخیر به‌رغم تحریم‌های خارجی، موانع داخلی از جمله قیمت‌گذاری منجر به زیان، این صنعت سطحی از تولید را حفظ کرده و توانست از شوک تحریم‌های سال ۱۳۹۷ که منجر به سقوط ۵۰ درصدی تولید شده بود، بیرون بیاید و سطح تولید به سطح قبل از تحریم‌ها نزدیک کند. این اتفاق با افزایش داخلی‌سازی قطعات و همچنین جایگزینی چین به‌جای اروپا و فرانسه رخ داده است. اما در سال جاری دوروند متفاوت در خودروسازی ایران دیده می‌شود. روند اول، رشد تولید در ایران خودرو بر یکی از شرکت‌های خصوصی مونتاژکار است و روند دوم، افت قابل توجه تولید در گروه خودروسازی سایپا یعنی شرکت سایپا و پارس خودرو. هرچند در شهریور اغلب خودروسازان با افزایش تولید روبه‌رو بوده، اما کاهش تولید سایپا و پارس خودرو هنوز جریان نشده است. این صنعت اما چالش دیگری نیز دارد، هنوز موضوع قیمت‌گذاری خودرو بین تولیدکنندگان، مجموعه دولت و وزارت صمت به نتیجه رضایت‌بخشی نرسیده است. کارشناسان خودرو معتقدند اگر چالش‌های داخلی از جمله موضوع قیمت برای خودروسازان حل‌وفصل شود، مکانیسم ماشه و آنچه به‌عنوان تحریم‌های جدید از آن یاد می‌شود، نمی‌تواند موجب افت جدی تولید در خودروسازی شود.

رشد ۸.۵ درصدی تولید در ایران خودرو

حدود ۷ ماهی از واگذاری مدیریت گروه ایران خودرو به بخش خصوصی می‌گذرد. این واگذاری با همه موانع، چالش‌ها و مسائلی که داشته و نقدهایی که به آن وارد شده، حالا با چابکی و پرنامه‌ریزی بخش خصوصی، توانسته کمیت تولید را به‌طور قابل توجهی افزایش دهد. نگاهی به آماری‌های ماهانه گروه ایران خودرو نشان می‌دهد تولید این خودروساز در ۶ ماهه نخست امسال به ۲۶۴ هزار و ۶۶۶ دستگاه رسیده که در مقایسه با تولید ۲۴۴ هزار و ۲۲ دستگاه در مدت مشابه سال ۱۴۰۲، رشد ۸.۵ درصدی داشته است. این داده‌ها نشان می‌دهد تولید ۶ ماهه نخست امسال با اختلاف ۲ درصدی از تولیدات ۶ ماهه ۱۴۰۲ و با اختلاف ۱۸ درصدی از تولیدات ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۱، بالاترین تیراژ تولید در ۴ سال اخیر است. بخش حاز اهمیت عملکرد تولید گروه ایران خودرو مربوط به تولید شهریور امسال است. طی شهریور تیراژ تولید این گروه به ۶۱ هزار و ۸۸۲ دستگاه رسیده که نسبت به مردادماه امسال رشد بیش از ۳۸ درصدی و نسبت به شهریور پارسال رشد ۵۲ درصدی داشته است. بر این اساس، فارغ از انتقادهایی که به این نوع خصوصی‌سازی مطرح می‌شود، انصاف حکم می‌کند بپذیریم که مدیریت بخش خصوصی تا اینجای کار موفق عمل کرده و نه تنها تولیدات گروه همچون دیگر خودروساز دولتی کاهش ۳۵ درصدی نداشته، بلکه تولید شاهد رشد ۸.۵ درصدی نیز بوده است. برخی از کارشناسان دلیل این موضوع را چابکی بخش خصوصی در تصمیم‌گیری، توجه به بخش خصوصی به‌موضوع افزایش بهره‌وری، کاهش حجم پروکراسی در تصمیمات و عملکرد بخش خصوصی و همچنین توجه ویژه به بخش خصوصی به زنجیره تأمین و استفاده حداکثری آنان از هم‌افزایی تولید خودرو و زنجیره تأمین آن، دلیل این موفقیت می‌دانند.

بهبود جزئی تولید سایپا در شهریور

برخلاف ایران خودرو، وضعیت تولید در شرکت سایپا (بدون در نظر گرفتن پارس خودرو، زامیاد و سایپاویل) طی سال جاری چندان مساعد نبوده است. براساس گزارش ماهانه، این شرکت در ۶ ماهه نخست امسال در مجموع (با احتساب خودروی کامل و SKD و صادراتی) ۱۱۰ هزار و ۸۹۳ دستگاه خودرو تولید کرده که نسبت به تولید ۱۷۱ هزار و ۴۳۸ دستگاه در مدت مشابه نیم‌سال اول سال ۱۴۰۳ شاهد افت بیش از ۳۵ درصدی (۶۰ هزار و ۲۴۴ دستگاه) تولید خودرو بوده است. داده‌های ماهانه سایپا نشان می‌دهد عدد تولید نزدیک به ۱۱۱ هزار دستگاهی ۶ ماهه نخست امسال کمترین تعداد از سال ۱۴۰۰ تاکنون بوده است، به‌طوری‌که تعداد تیراژ تولید این شرکت در ۶ ماهه نخست سال‌های ۱۴۰۱، ۱۴۰۲، ۱۴۰۳ به ترتیب ۱۵۸ هزار دستگاه، ۱۷۳ هزار دستگاه و ۱۷۱ هزار دستگاه بوده است.

آمار سه‌ماههٔ اول ۱۴۰۴ قابل توجه است

۳۶ درصد توریست بیشتر برای ایران

پانیده رحیمی
مدیر گروه اقتصاد

جدیدترین گزارش مرکز آمار ایران نشان می‌دهد صنعت گردشگری ایران در بهار سال جاری با وجود همه ریسک‌های ژئوپلیتیکی که حدود دوسالی است بر سر ایران سایه انداخته، بارشد ۳۶ درصدی در جذب گردشگر خارجی روبه‌رو بود. برنامه هفتم توسعه هدف‌گذاری کرده تا این رقم تا ۱۵۰ میلیون گردشگر افزایش یابد و سهم این بخش از اقتصاد کشور را به‌طرز قابل توجهی ارتقا دهد. همچنین گردشگران خارجی بارشد ۳۶ درصدی نسبت به بهار سال گذشته، عمدتاً از کشورهای همسایه مانند عراق، افغانستان و ترکیه به ایران سفر کرده‌اند، البته آمار به این کشورها محدود نمی‌شود و نام کشورهای از جمله چین، روسیه و کویت در لیست ۱۰ کشوری که بیشترین گردشگر از سمت آنها وارد ایران شده‌اند به چشم می‌خورد. ایران با ظرفیت‌های تاریخی، فرهنگی و مذهبی فراوان و موقعیت منحصربه‌فرد جغرافیایی خود، فرصت بزرگی در بخش گردشگری حلال دارد؛ بازاری که با جمعیت بیش از ۲ میلیارد مسلمان در جهان، می‌تواند سهم قابل توجهی از گردشگری منطقه و جهان را به خود اختصاص دهد.

رشد ۳۶ درصدی گردشگران خارجی در بهار

با وجود چالش‌ها و ریسک‌های سیاسی و همچنین سایه تهدید جنگ، طی چهار سال اخیر ایران شاهد بیشترین تعداد گردشگران خارجی بوده است. بر اساس آمارهای رسمی، تعداد گردشگران خارجی که در فصل بهار هر سال به ایران سفر کرده‌اند، طی سال‌های اخیر روند افزایشی چشمگیری داشته است. در بهار سال ۱۴۰۰، تعداد گردشگران خارجی

همچنین نگاهی به وضعیت تولید مایه‌ماه نیز نشان می‌دهد در سال جاری به‌جز فروردین که به دلیل تعطیلی اول سال تولید همیشه کم است، در ماه‌های خرداد، تیر و مردادماه کمترین تعداد تولید به ترتیب با ۱۵.۲ هزار دستگاه، ۱۴.۸ هزار دستگاه و

۱۷.۲ هزار دستگاه بوده است. همچنین در شهریورماه امسال تعداد تولید سایپا به ۲۱ هزار و ۷۵۳ دستگاه رسیده که گرچه نسبت به ماه‌های گذشته شاهد رشد ۴ تا ۵ هزار دستگاهی بوده، اما هنوز توانسته شکاف کاهش تولید ۳۵ درصدی نیمه نخست را جبران کند. در خصوص کاهش تولید سایپا موضوعات و حرف‌وحديث‌های زیادی مطرح است. ماه گذشته یکی از نمایندگان مجلس مدعی شد دلیل کاهش تولید این خودروساز دولتی، عدم همکاری قطعه‌سازان بخش خصوصی با این شرکت بوده، اما پس از این اظهارات، قطعه‌سازان این موضوع را تکذیب کردند.

مرداد امسال مدیر ارتباطات گروه خودروسازی سایپا گفت: «در ماه‌های اخیر، مشکلاتی خارج از کنترل، تولید گروه خودروسازی سایپا را تحت تأثیر قرار داد که با برنامه‌ریزی صورت‌گرفته در تأمین و تولید، تولید از دست‌رفته که عوامل متعددی داشتند در نیمه دوم سال جاری جبران خواهد شد.» حسینی ادامه داد: «بدهی به زنجیره تأمین نیز که با جنگ تحمیلی ۱۲ (روزه) کاهش چشمگیر فروش و ورودی‌های شرکت به‌وجود آمد، به‌سرعت در حال جبران است و پیش‌بینی این است که در یک الی دو ماه آینده، بخش عمده‌ای از تعهدات معوق خودرو و همچنین بدهی به زنجیره تأمین پاس شود.»

آنچه از اظهارات مدیر ارتباطات گروه خودروسازی سایپا برداشت می‌شود این است که علاوه‌بر مشکلات ناشی از ناترازی انرژی و قطعی برق و همچنین جنگ ۱۲ روزه، بخشی از کاهش تولید سایپا در نتیجه بدهی این گروه به قطعه‌سازان بوده که باعث شده آن‌ها نتوانند در موعد مقرر اقدام به تأمین قطعه از شرکت‌های خصوصی کنند.

پارس خودرو کی برابر اصل سایپا!

آنچه در شرکت مادر سایپا (بدون در نظر گرفتن پارس خودرو، زامیاد و سایپاویل) رخ داده، کمی برابر اصل آن در شرکت پارس خودرو نیز رخ داده است. داده‌های ماهانه شرکت پارس خودرو نشان می‌دهد تولیدات این شرکت در ۶ ماهه نخست امسال نزدیک به ۳۲ هزار دستگاه بوده که در مقایسه با تولید ۴۸ هزار و ۷۴۸ دستگاهی مدت مشابه ۶ ماهه نخست سال گذشته، روند تولید افت ۳۴.۵ درصدی را تجربه کرده است. همچنین تیراژ تولید پارس خودرو در ۶ ماهه نخست امسال کمترین تعداد از نیمه نخست سال ۱۴۰۰ تاکنون بوده است، به‌طوری‌که در ۶ ماهه نخست سال‌های ۱۴۰۱، ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ تیراژ تولید به ترتیب ۶۲.۳ هزار دستگاه، ۵۸ هزار دستگاه و نزدیک به ۴۹ هزار دستگاه بوده است.

تولیدات این شرکت درحالی ماهانه به ۵۴ هزار دستگاه در ۴ ماه اخیر رسیده که این عدد در برخی ماه‌های سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۱ حتی عدد ۱۱ تا ۱۲ هزار دستگاه را نیز به ثبت رسانده و در تیرماه سال گذشته این عدد نزدیک به ۱۶.۵ هزار دستگاه بوده است.

رشد تولید در برخی از خودروسازان خصوصی

برخلاف خودروسازان بزرگ، اغلب خودروسازان کوچک نه بورسی هستند و نه همچون شرکت‌های شبه‌دولتی و عمومی الزام و اجباری به شفاف‌سازی داده‌های خود در سامانه کدال ندارند. بر این اساس، آماری‌های این شرکت‌ها به جز بهمن موتور که شرکت بورسی بوده، معمولاً از سوی صنف منتشر می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد آخرین داده‌های تولید خودروسازان بخش خصوصی (مونتاژکاران) مربوط به ۶ ماهه نخست امسال است. این داده‌ها نشان می‌دهد طی ۴ ماهه نخست شرکت مدیران خودرو با تولید نزدیک به ۲۲ هزار دستگاه در رتبه اول قرار داشته است. کرمان موتور با ۱۶/۷ هزار دستگاه دوم بوده و بهمن موتور نیز سوم است. مکت موتور، آرین پارس موتور، ساتیار موتور پارسیان، خودروسازی بم، فرود موتور و مانیان خودرو از دیگر خودروسان بخش خصوصی هستند که تولیدات آنها در ۴ ماهه نخست بین ۶۰۰ تا ۳۵۰۰ دستگاه بوده است.

گرچه آمار ۶ ماهه نخست این شرکت‌ها هنوز منتشر نشده، اما در بین این شرکت‌ها، شرکت بهمن موتور داده‌های نیمه نخست خود را در کدال منتشر کرده که بررسی این داده‌ها نشان می‌دهد سومین شرکت بزرگ مونتاژکار در نیمه اول امسال ۱۶ هزار و ۵۷۹ دستگاه خودرو تولید کرده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته (تولید ۱۰ هزار و ۸۷۲ دستگاه) رشد بیش از ۵۲ درصدی داشته است.

۳۶ درصد توریست بیشتر برای ایران

ترکیه، ارمنستان و ترکمنستان نیز با حدود ۷۰ هزار گردشگر هر کدام و سهم ۳ تا ۳٫۷ درصدی، در رتبه‌های سوم تا پنجم قرار دارند. آذربایجان، پاکستان، بحرین، کویت و چین به ترتیب رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند و مجموع گردشگران این ۱۰ کشور بیش از یک‌میلیون نفر اعلام شده است. این آمارها نشان‌دهنده اهمیت کشورهای همسایه و منطقه در جذب گردشگر به ایران است که می‌تواند به دلیل نزدیکی جغرافیایی، روابط فرهنگی و تاریخی و سهولت رفت‌وآمد باشد. کارشناسان گردشگری معتقدند این روند می‌تواند فرصتی مناسب برای توسعه بیشتر صنعت گردشگری در ایران فراهم آورد.

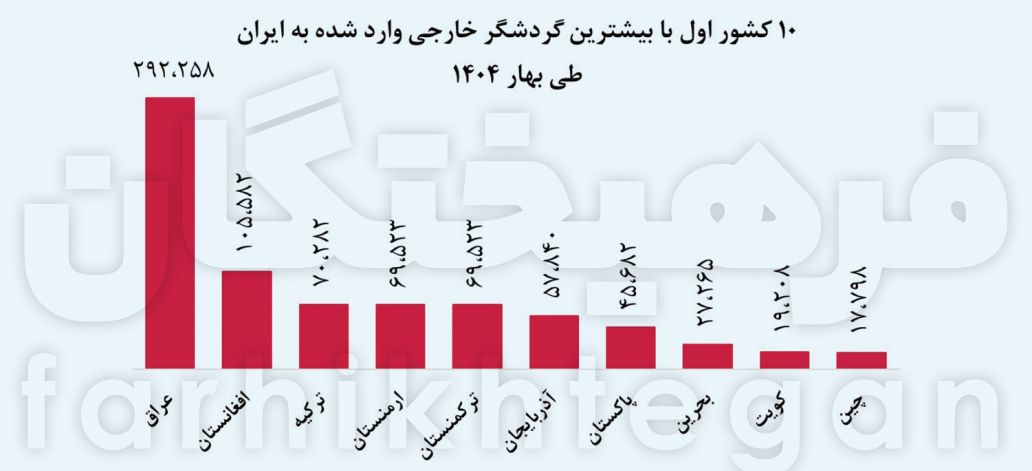
ایران ارزان‌ترین مقصد گردشگری در جهان

شاخص توسعه سفر و گردشگری (TTDI) ۲۰۲۴، دومین نسخه از شاخصی است که از شاخص‌های رقابت‌پذیری سفر و گردشگری (TTCI) تکامل یافته است. شاخص TTCI که از سال ۲۰۰۷ توسط مجمع جهانی اقتصاد منتشر می‌شود، معیاری مهم برای سنجش توانمندی کشورها در حوزه سفر و گردشگری به شمار می‌رود. TTDI بخشی از تلاش گسترده این مجمع با همکاری ذی‌نفعان صنعت و دولت‌ها برای ایجاد آینده‌ای پایدارتر، فراگیرتر و مقاوم‌تر برای اقتصادها و جوامع محلی است. بر اساس گزارش مجمع جهانی اقتصاد در سال ۲۰۲۴، ایران در شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری جهانی نسبت به سال ۲۰۲۱ با صعود سه پله‌ای به رتبه ۷۳ دست یافته است. این پیشرفت نتیجه بهبود رتبه ایران در بیشتر مؤلفه‌ها و معیارهای این شاخص در سال‌های گذشته است. شایان‌ذکر است که ایران در گزارش‌های پیشین این شاخص، رتبه ۹۳ در سال ۲۰۱۷ و رتبه ۸۹ در سال ۲۰۱۹ را به دست آورده بود. هرچند بهبود زیرساخت‌ها نقش مهمی در ارتقای رتبه ایران داشته، کاهش تعداد کشورهای

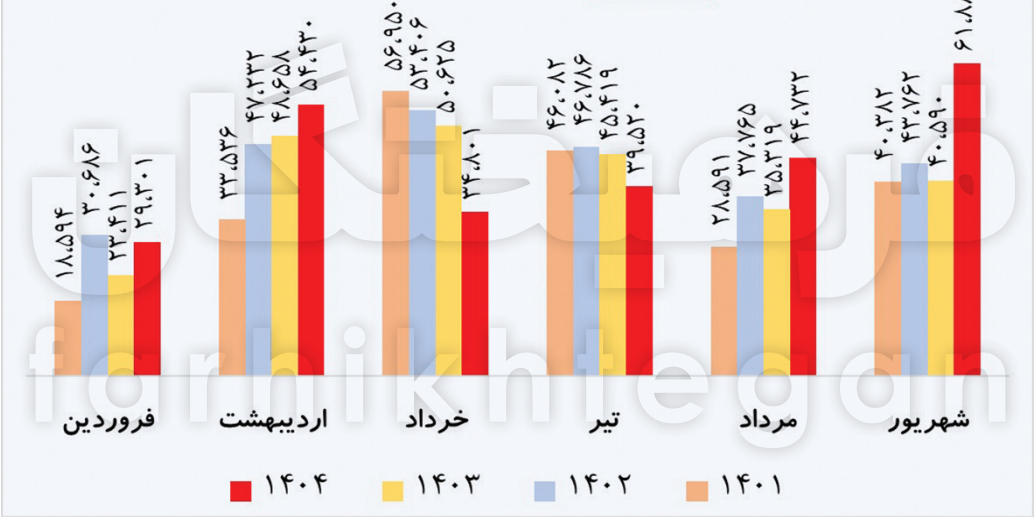
تنها ۱۲۱ هزار نفر گزارش شده است که این رقم به دلایل محدودیت‌های ناشی از پاندمی کرونا و شرایط جهانی نسبتاً پایین بود. اما با گذشت زمان و بهبود شرایط سفر، استقبال گردشگران خارجی به طور قابل توجهی افزایش یافته است. در بهار سال ۱۴۰۱، تعداد گردشگران بارشد چشمگیر حدود ۴۴۷ درصد نسبت به سال قبل به ۶۶۸ هزار نفر رسید. این روند صعودی در سال ۱۴۰۲ نیز ادامه پیدا کرد و تعداد گردشگران بارشد ۶۱ درصدی نسبت به سال قبل از آن، به بیش از یک میلیون نفر افزایش یافت. در سال ۱۴۰۳، تعداد گردشگران باز هم بارشد ۳۱ درصدی به حدود ۱۰۴ میلیون نفر رسید و در نهایت در بهار سال ۱۴۰۴، با افزایش ۲۶ درصدی نسبت به سال قبل، تعداد گردشگران به حدود ۱۰۹ میلیون نفر رسیده است.

گردشگران ایران: از عراق و ترکیه تا چین

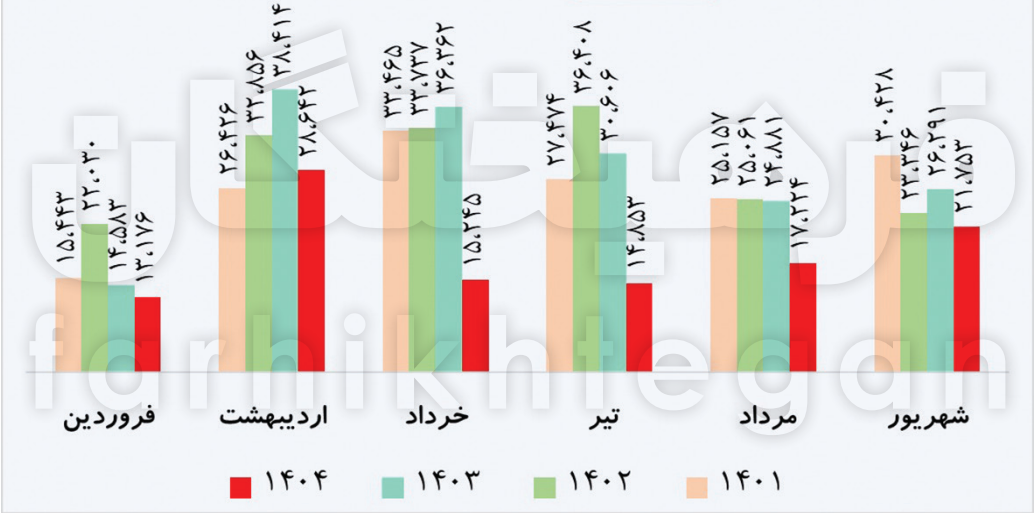
هرچند ممکن است این تصور وجود داشته باشد که سهم گردشگران تنها به عراق و افغانستان محدود می‌شود، اما آمارها نشان می‌دهد ۱۰ کشور اول که بیشترین سهم از گردشگری خارجی ایران را دارند بسیار متنوع از محاسبات ذهنی هستند و مبدأ آنها از کشورهای همسایه همچون عراق تا ترکیه و آذربایجان و کویت گرفته تا چین نیز می‌رسد. بر اساس این آمارها، سهم ۱۰ کشور اول از تعداد گردشگران وارد شده به ایران ۵۷ درصد بوده است. بنابراین بررسی دقیق سهم هر کشور از کل گردشگران خارجی وارد شده به ایران، اهمیت بالایی دارد. آماری‌های جدید نشان می‌دهد عراق با ثبت بیش از ۲۹۲ هزار گردشگر و سهم ۱۵٫۳ درصدی، بیشترین تعداد گردشگران خارجی وارد شده به ایران را در میان کشورهای دیگر دارد. پس از عراق، افغانستان با بیش از ۱۰۵ هزار گردشگر و سهم ۵٫۷ درصدی در جایگاه دوم قرار گرفته است. کشورهای

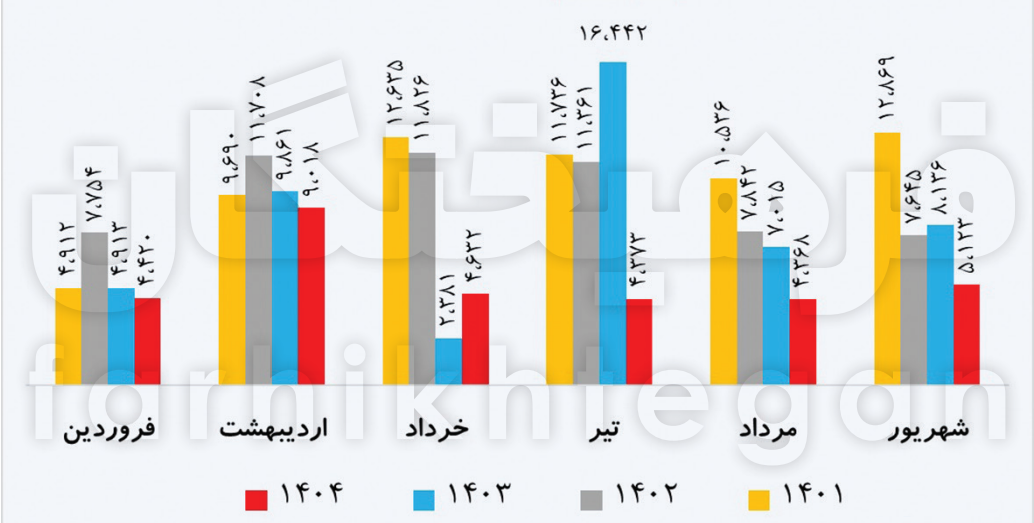
تولید ماهانه ایران خودرو در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ (دستگاه)

تولید ماهانه شرکت سایپا در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ (دستگاه)

تولید ماهانه شرکت پارس خودرو در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ (دستگاه)

ارزیابی شده از ۱۴۰ کشور به ۱۱۹ کشور نیز تأثیر قابل توجهی در بهبود جایگاه کشورمان داشته است. این داده‌ها نشان می‌دهد ایران در یکی از مهم‌ترین شاخص‌های مجمع جهانی اقتصاد یعنی شاخص رقابت‌پذیری قیمت‌ها جزء ۴ یا ۳ کشور ارزان در بین مقاصد گردشگری جهانی است، موضوعی که می‌تواند برای توسعه گردشگری ایران یک فرصت بزرگ فراهم کند.

ایران و فرصتی به نام گردشگری حلال

گردشگری حلال به‌عنوان یکی از سریع‌ترین بخش‌های در حال رشد صنعت گردشگری در جهان شناخته می‌شود و ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی، فرهنگ اسلامی غنی و زیرساخت‌های مناسب، فرصت ویژه‌ای برای جذب گردشگران مسلمان دارد. در سال ۲۰۲۴ میلادی، جمعیت جهانی مسلمانان به حدود ۲ میلیارد و ۳۴ میلیون نفر رسیده است (مرکز تحقیقات پیو، رشد جمعیت جهان، ورلدومتر) که این رقم بخش قابل توجهی از جمعیت کره زمین را تشکیل می‌دهد و بازار عظیمی برای گردشگری حلال محسوب می‌شود. این نوع گردشگری که مطابق با ارزش‌ها و اصول دینی مسلمانان از جمله ارانه غذا و خدمات مطابق با معیارهای شرعی است، می‌تواند سهم مهمی در توسعه اقتصادی و فرهنگی ایران داشته باشد. ایران با داشتن جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و مذهبی فراوان، از زیارتگاه‌های مشهور گرفته تا معماری اسلامی و شهرهای باستانی، پتانسیل بالایی برای تبدیل شدن به یکی از مقاصد اصلی گردشگری حلال در منطقه دارد. توسعه زیرساخت‌ها و خدمات مطابق با استانداردهای گردشگری حلال می‌تواند به جذب بیشتر گردشگران مسلمان از کشورهای همسایه و سراسر جهان کمک کرده و نقش مهمی در رونق پایدار صنعت گردشگری کشور ایفا نماید.

